

ПОНЯТТЯ КОМОРІЄНТІВ
У СПАДКОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Гультаєва М.П., слухач Кіровоградського відділення ННІЗН НАВС *Науковий керівник:*
кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри цивільного
права і процесу НАВС *Лов'як О.О.*

Спадкуванням є відносини правонаступництва, за яких відбувається перехід прав та
обов'язків від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців).
Об'єктом відносин

спадкування виступають права та обов'язки спадкодавця у їх сукупності, що належали йому на момент смерті (спадщина, спадкове майно, спадкова маса). Норми цивільного права, що регулюють умови і порядок спадкування, складають окремий інститут цивільного права — «спадкове право».

Спадкове правонаступництво є універсальним, оскільки до спадкоємців померлої особи переходять у сукупності його права та обов'язки, що не припинилися внаслідок його смерті. Це означає, що спадкоємець не може прийняти окремо права, а від обов'язків відмовитися, чи навпаки.

Суб'єктами відносин спадкування є спадкодавець та спадкоємець. Спадкодавцями можуть бути тільки фізичні особи — громадяни України, іноземці та особи без громадянства

Спадкоємці — це вказані у заповіті або у законі особи, до яких переходять цивільні права і обов'язки спадкодавця. Відносини спадкування виникають на підставі факту смерті фізичної особи або оголошення її померлою у встановленому законом порядку.

Стосовно терміну «коморієнти», то можна зазначити, що - це особи, які померли одночасно. В спадковому праві, вказано, що особи, які померли протягом однієї календарної доби, але у різні години доби (так звані коморієнти, тобто особи, які померли одночасно), час відкриття спадщини є однаковим. Оскільки спадщина після кожної з таких осіб відкривається одночасно, то вони не успадковують одна після одної, а натомість є окремими спадкодавцями.

Важливим є регулювання питання про можливість спадкування у випадках одночасної (в межах однієї доби) смерті осіб, кожна з яких могла б стати спадкоємцем після смерті іншої (так званих комморієнтів). У такому випадку виникає питання про юридичну долю спадкових прав: чи перейдуть вони до власних спадкоємців кожної з померлих осіб або до правонаступників лише тієї з них, яка померла пізніше, якщо є переконливі докази цього.

Відповідно до ч. 3 ст. 1220 ЦК України особи, які могли б спадкувати одна після одної, але померли протягом однієї календарної доби, не спадкують одна після одної. Частина 4 цієї статті встановлює презумпцію одночасності настання смерті тих осіб, які померли під час спільної для них небезпеки (стихійного лиха, аварії, катастрофи тощо).

Таким чином, між комморієнтами, які померли в межах однієї календарної доби, спадкового правонаступництва не виникає навіть у випадку, коли існують переконливі докази неодночасності настання їх смерті (різниця може бути значною і становити більше двадцяти трьох годин). Оскільки ніхто з них не став спадкоємцем після смерті іншого, спадщина відкривається одночасно і переходить окремо до кожного з їх власних спадкоємців. До того з комморієнтів, який помер, хоча і пізніше спадкодавця, але протягом тієї ж доби, право на прийняття спадщини не переходить.

Це правило є універсальним і не залежить від виду спадкування. Тому при одночасній (в межах однієї календарної доби) смерті заповідача і особи, на користь якої складено заповіт, для останньої та її спадкоємців такий заповіт анулюється, не маючи юридичної сили і не породжуючи юридичних наслідків. Водночас, у разі смерті першого з комморієнтів наприкінці однієї доби, а другого - на початку наступної, внаслідок того, що йдеться про настання біологічної смерті в межах різних діб, друга особа вважається спадкоємицею першої, а її спадкоємці матимуть право на успадкування майна особи, що померла раніше, за правилами спадкової трансмісії (ст. 1276 ЦК України).

Отже, можна зазначити, що у спадковому праві мають місце спадкові відносини коморієнтів (осіб, які померли протягом однієї календарної доби), так як часто виникають питання щодо спадкування у подібних випадках.

Спадкове правонаступництво між подружжям, яке померло протягом однієї календарної доби не виникає навіть у випадку, коли існують переконливі докази неодновременності настання їх смерті. Оскільки ніхто з них не став спадкоємцем після смерті іншого, спадщина відкривається одночасно і переходить окремо до кожного з їх власних спадкоємців, якщо такі існують.